

*****

СОЦІАЛЬНА І ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА

*****

УДК 351.862.4

С. В. Ларін

аспірант
Національна академія державного управління при Президентові України
м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНИ

У статті розглянуто проблемні питання дослідження формування та захисту національних цінностей у сфері національної безпеки України. Обґрунтовано, що національні цінності є важливою теоретико-методологічною проблемою державного управління. Зазначено, що розвиток теорії та практики державного управління у сфері національної безпеки потребує поглиблених самостійних досліджень процесів, які відбуваються в Україні, в контексті їх ціннісного змісту. Адже формування активної життєвої позиції особистості, спрямованої на захист і розвиток національних цінностей, які, як відомо, є основою для формування національних інтересів, визначено стратегічним пріоритетом у діяльності органів державної влади. Однак зауважено, що впродовж років незалежності в Україні політична еліта традиційно приділяє увагу, головним чином, формуванню пріоритетів стратегії соціально-економічного та політичного розвитку крізь призму тих чи інших зовнішньополітичних уподобань (орієнтацій), які постійно змінювалися під гаслами "багатовекторної політики", що негативно впливає на формування та захист національних цінностей України, зокрема у сфері національної безпеки.

Ключові слова: цінності, національні цінності, національні інтереси, національна безпека, державне управління, національна ідентичність, український народ.

Формування активної життєвої позиції особистості, спрямованої на захист і розвиток національних цінностей, які, як відомо, є основою для формування національних інтересів, має бути стратегічним пріоритетом у діяльності органів державної влади. На жаль, зроблений нами аналіз дає змогу стверджувати, що виконанню цього завдання в Україні органи державної влади приділяють недостатньо уваги. Як наслідок, замість ґрунтовного суспільного обговорення, наукового дослідження умов формування національних цінностей України й практичних аспектів їх подальшого розвитку та захисту довгий час науковці досить безрезультатно концентрували увагу на формуванні концепції національної ідеї, чомусь не беручи до уваги, що суттю вказаної ідеї є саме практичні аспекти розвитку та захисту національних цінностей, а ЗМІ, Інтернет тощо пропонували невибагливі ток-шоу та політичні дискусії "незалежних" політологів та експертів навколо "смажених" фактів. Дійшло до того, що навіть на законодавчому рівні відбулося отождолення понять "національні цінності" та "національні інтереси" [3].

Мета статті – дослідити теоретико-методологічні засади формування та захисту національних цінностей як пріоритетного

напряму державного управління у сфері національної безпеки.

Незважаючи на те, що Україна знаходиться на переломному етапі свого історичного розвитку, навіть у фундаментальних працях, присвячених стратегічним пріоритетам її розвитку, принципу визначення сутності, механізмів, принципів, закономірностей та особливостей формування національних цінностей як головної передумови забезпечення цілісності суспільства, його стабільного та прогресивного розвитку практично не згадують [1; 2]. Те саме можна стверджувати й щодо дослідження взаємозв'язку національних цінностей з національними інтересами та цілями. Отже, теоретико-методологічні питання щодо умов формування та захисту національних цінностей як однієї із визначальних передумов ефективного державного управління у сфері національної безпеки, забезпечення цілісності суспільства, його стабільного й прогресивного розвитку є малодослідженими.

Певною мірою є підстави стверджувати, що національні цінності – це своєрідна інтегральна сукупність цінностей (ідеалів, ідеологічних орієнтацій, уявлень про те, що є найціннішим у матеріальному та соціальному вимірах) особистості, соціальних груп, суспільства та держави [1; 4]. Очевидно, що вказана сукупність є стрижнем, навколо якого має формуватися державна полі-

тика, передусім у сфері національної безпеки. Разом з тим, упродовж років незалежності в Україні політична еліта традиційно приділяє увагу, головним чином, формуванню пріоритетів стратегії соціально-економічного та політичного розвитку крізь призму тих чи інших зовнішньополітичних уподобань (орієнтацій), які постійно змінювалися під гаслами “багатовекторної політики”. Звичайно, належне обґрунтування пріоритетів політичної та соціально-економічної стратегії є принциповим завданням, від успішного вирішення якого залежить прогресивний розвиток суспільства та успіх державного будівництва, але за умови, що вказані пріоритети будуть передбачати розвиток і захист національних цінностей, оскільки в історії існують приклади, коли навіть втрата державності не призводить до загибелі всієї нації. Таким прикладом є єврейська нація, якій, не зважаючи на втрату власної держави, вдалося зберегти впродовж багатьох століть свої національні цінності, передусім духовні, що стало одним із ключових чинників досить швидкого відродження державності. Те саме можна стверджувати стосовно європейських націй. Сьогодні це політичні утворення, що складаються з людей, які твердо вірять, що їх об’єднують певні ознаки, зокрема: походження, історичний досвід, територія, мова та багато інших, за допомогою яких вони себе ідентифікують і розуміють, що знищення вказаних ознак є загрозою їх існуванню.

На українських теренах має місце світоглядна розпорошеність суспільства та його елітарного прошарку, в основі якої – системна криза суспільних цінностей. На Заході подібні кризи називають “кризою ідентичності”. Це є реальною загрозою національній безпеці, оскільки вказані цінності відіграють роль домінант у визначенні магістральних напрямів національного розвитку. Тому задоволення потреб духовного й соціально-економічного розвитку українського суспільства, зміцнення державного суверенітету, збереження територіальної цілісності України, вирішення низки інших питань у сфері національної безпеки мають базуватися на національних цінностях. Формування вказаних цінностей відбувалося під впливом культурно-історичних і соціально-економічних особливостей розвитку українського етносу та становлення Української держави. Здійснений нами аналіз дає змогу стверджувати, що серед зазначених особливостей заслуговують на увагу такі [2; 4; 5–7]:

- по-перше, на розвиток українського етносу суттєво впливає релігійний чинник;
- по-друге, українське суспільство складається з двох взаємопов’язаних компонентів: автохтонного українського етносу, витоки якого сягають давнини, й представників численних етнічних меншин і груп, тому його етнічна структура

є досить різнобарвною й сьогодні перебуває в стані динамічного розвитку. Інструментом у цьому випадку є виражена етнокультурна політика держави, розробка та впровадження якої має бути одним із пріоритетних завдань органів державної влади в контексті забезпечення безпечного розвитку суспільства та держави;

- по-третє, принциповою особливістю становлення України є те, що на її території впродовж останніх століть формувалися своєрідні геополітичні межі провідних світових цивілізацій. Так, у зв’язку зі входженням свого часу західних областей України до складу Австро-Угорської імперії та Польщі виникла межа між західнохристиянською та східнохристиянською цивілізаціями. Наявність мусульманського анклаву пов’язана з історичною долею кримськотатарського народу. Водночас в Україні довгий час формувалася анклав представників іудейської цивілізації. Їх значний вплив на духовні та суспільні цінності титульної нації та інших етносів не підлягає сумніву й безумовно заслуговує на детальне та ґрунтовне дослідження);
- по-четверте, український народ завжди мав свою Вітчизну, але реально зміг здобути незалежність унаслідок розпаду СРСР. При цьому Україна продовжує перебувати в центрі зосередження міждержавних суперечностей, те чи інше рішення яких має для Заходу та Сходу, а також багатьох країн стратегічне значення. Ці інтереси та суперечності зумовлені низкою чинників, зокрема вигідним географічним положенням України в центрі Європи, особливостями культурно-цивілізаційного розвитку, національними природними ресурсами. Вказані чинники лежать в основі намагання з боку інших країн отримати стратегічний контроль над територією, ресурсами та населенням України.

У контексті сказаного варто зазначити, що досить поширеною є думка про те, що українці не змогли відстояти незалежність через нездатність забезпечити власну безпеку. Значною мірою це справедливо. Неспроможність української еліти в умовах постійного зовнішнього тиску усвідомити національні цінності та об’єднатися навколо них у боротьбі за державний суверенітет є однією з причин того, чому так довго Україна не могла здобути та відстояти свою незалежність. Об’єктивно вказаний чинник має місце й сьогодні, що є додатковим аргументом актуальності вирішення низки проблем, пов’язаних із усвідомленням сутності, розвитком та захистом національних цінностей. Але справедливим є й те, що українська земля просякнута кров’ю тих, хто впродовж віків боровся за її незалежність;

- по-п'яте, так склалося історично, що з 1914 р. і фактично до середини 50-х рр. ХХ ст. на території України відбувалися події, які можна розглядати як поєднання елементів світової, української, громадянської та національно-визвольної воєн. У результаті загострилися регіональні, міжетнічні, міжконфесійні, політичні та інші суперечності стосовно національних ідеалів, історичних і духовних цінностей. Більше того, в 2014 р. через різні причини, зокрема через активну участь інших країн, їм було надано нового імпульсу, через що суперечності трансформувалися у збройний конфлікт – спочатку в Автономній республіці Крим, а потім у Донецькій та Луганській областях. Через це українська нація зазнала й зазнає непоправних фізичних втрат і духовних страждань. Крім того, варто акцентувати на тому, що вона пережила геноцид-голодомор, організований радянською владою в 30-ті рр. ХХ ст., і на неї негативно впливає стан природного середовища, який катастрофічно погіршується. Тому українська нація й досі не може відновити свої духовні та фізичні сили, що врешті-решт стало трансформуватися в невизначеність, нерішучість, непослідовність еліти щодо вибору принципових напрямів забезпечення національної безпеки, а також конформізм певної частини населення щодо захисту національних інтересів. Очевидно, що все це доповнює негативну палітру можливих конфліктних ситуацій у процесі формування та захисту національних цінностей;
- по-шосте, після Другої світової війни до складу України як суб'єкта держави – переможниці (СРСР) увійшло більшість українських етнічних земель, а в 1954 р. було приєднано Крим. Проте не є великою таємницею, що в сусідніх країнах існують досить неоднозначні погляди щодо сухопутних і морських кордонів України. З іншого боку, умовно кажучи, "територіальна архітектура" сучасної України є досить крихкою, оскільки вона стала результатом досягнутих домовленостей лідерів 3-х союзних держав у Другій світовій війні: Й. Сталіна (СРСР), Ф. Рузвельта (США) та У. Черчіля (Великобританія) на Ялтинській конференції (1945 р.). Сьогодні ці країни (Російська федерація як спадкоємиця СРСР в ООН) є постійними членами Ради безпеки ООН, і не можна охарактеризувати стосунки між ними, як дружні. Кожна з цих країн має право вето на рішення ООН, яке стосується міжнародного миру та безпеки. Тому при значних геополітичних трансформаціях між ними неминуче виникнуть антагоністичні суперечності, в яких Україна, передусім через своє геостратегічне розташування, стане своєрідним "яблуком розбрату". Є всі підстави стверджувати, що з великою ймовірністю наслідки цього для України можуть бути досить трагічними, оскільки за таких умов загострення суперечностей на територіальному ґрунті виникне практично на будь-якій ділянці державного кордону України. Це зумовлює необхідність підвищення уваги не тільки до забезпечення воєнної безпеки держави та постійної готовності до можливого тиску з боку сусідів, спрямованого проти суверенітету й територіальної цілісності України, а й до будь-яких провокаційних дій, які мають на меті перекручування подій історичного минулого, пониження місця та ролі України в міжнародній спільноті, формування зневажливого ставлення до її культурної спадщини;
- по-сьоме, політика колишнього СРСР, спираючись на традиційно високий науковий і технологічний потенціал України, сприяла тому, що на її території було створено перші в світі міжконтинентальні ракети, освоєно виробництво інших високотехнологічних систем. Загальновідомими є її досягнення світового рівня в галузі транспортного, літако-, кораблебудування, медицини тощо. Але більшість освоєних Україною технологій у промисловості та сільському господарстві пов'язані з підвищеним ризиком. Прикладами цього є аварія на ЧАЕС, велика кількість аварій у вуглевидобувній промисловості, стан, у якому перебувають виробничі потужності багатьох підприємств хімічної та металургійної промисловості, тощо. Вказані чинники зумовлюють кардинальне й невідкладне переосмислення та принципову зміну відносин у системі "людина – природне середовище". При цьому природне середовище не тільки має бути проголошено як національна цінність України, а мають бути створені ефективні комплексні механізми його відтворення та захисту, які, на жаль, сьогодні відсутні;
- по-восьме, Україна, де-юре будучи одним із засновників ООН, де-факто тривалий час не була самостійним суб'єктом міжнародних відносин. Тому на час здобуття державного суверенітету Україна об'єктивно не могла мати висококваліфікованих фахівців у сфері стратегічного планування та управління, в тому числі у сфері національної безпеки. Питання оборони, розвідки, зовнішніх відносин тощо за часів СРСР вирішували в Москві. Крім того, були відсутні демократичні традиції, управлінська культура, основи сучасного інформаційного суспільства, а також мала місце світоглядно-ціннісна та конфесійна розпорошеність українського суспільства. За таких умов при розробці та прийнятті принципово важливих державно-управлінських рішень політична

доцільність, результати “дискусій” на різних політичних ток-шоу, пропозиції “незалежних” експертів тощо швидко набули пріоритету порівняно з науково обґрунтованими рекомендаціями вчених. Тому під час державотворення не було забезпечено єдності стратегічних орієнтирів національного розвитку та рекомендацій, розроблених науковцями. На жаль, є підстави стверджувати, що українській політичній еліті й сьогодні нерідко притаманне недопустимо одновимірне розуміння чинників, які визначають фундаментальні основи формування національних цінностей та забезпечення їх захисту. З огляду на це, незважаючи на певні зрушення, ключовим завданням залишається підготовка висококваліфікованих фахівців-управлінців для стратегічної ланки державного управління;

- по-дев'яте, важливою умовою створення та захисту національних цінностей є суспільно-політична та соціально-економічна стабільність, яка значною мірою є результатом плідної співпраці Голови держави, законодавчої, виконавчої та судової гілок влади. Але в Україні проблема полягає в тому, що, як і в інших пострадянських країнах, інститути влади, як і раніше, психологічно не готові для визнання іншої влади як рівноцінної собі, оскільки носіями влади є особи з менталітетом, сформованим в авторитарних умовах управління, який вимагає безумовного підпорядкування. Крім того, після здобуття незалежності розпочалася жорстока боротьба щодо того, як розпорядитися накопиченими за радянських часів матеріальними та культурними цінностями, а фактично – як їх привласнити. Яскравими прикладами цього були нескінченні суперечки між законодавчою, виконавчою владою та Президентом України, особливо за часів президентства В. Ющенка (2004–2009 рр.), та безперервні зміни Уряду впродовж років незалежності. При цьому як зазначені суперечності, так і зміна урядів мали чіткий “ціннісний вимір”, тобто вказані інститути влади явно чи неявно демонстрували своє уявлення щодо того, які цінності необхідно розвивати та зберігати, а які – є “зайвими у світлому майбутньому”, стосовно якого у них часто були також діаметрально протилежні думки. Безумовно, це чинить негативний вплив на формування та захист національних цінностей, що виявляється в постійних змінах пріоритетів державної політики, спробах кардинально переглянути роль і місце історичних постатей минулого тощо.

Таким чином, Україна об'єктивно сформувалася як поліетнічна, мультикультурна та поліконфесійна держава, на території

якої через міждержавні суперечності, вирішення яких має для інших країн стратегічне значення, утворилися анклавні та пролягли межі провідних світових цивілізацій, а релігійний чинник відіграє скоріше деструктивну, ніж консолідуючу роль у формуванні української нації. Ці чинники зумовили загострення регіональних, міжетнічних, міжконфесійних, політичних та інших суперечностей, які призвели до величезних людських та матеріальних втрат і виснажили духовні та фізичні сили української нації. При цьому Україна має бути постійно готовою до загроз територіальній цілісності та провокацій, спрямованих на приниження її ролі у світі, формування зневажливого ставлення до її національних цінностей, зокрема культурно-історичної спадщини. Але в політичній еліті та населення до сьогодні спостерігається поверхове розуміння чинників та їх взаємозв'язків, які впливають на формування національних цінностей, а також нерішучість, непослідовність і конформізм при захисті вказаних цінностей.

Висновки. Із викладеного вище доходимо висновку, що сутність світоглядних проблем формування та захисту національних цінностей у поліетнічній, мультикультурній та поліконфесійній Україні полягає не у відсутності загальноприйнятої для суспільства національної ідеї, а в марних спробах її відшукати, орієнтуючись то виключно на цінності “західно-християнського світу”, то “православного світу”, то на сучасні інтерпретації цінностей сивої давнини. Очевидно також, що основ ринкової економіки та ліберальної демократії, незважаючи на їх принципову важливість для подальшого розвитку держави, виявилось також замало, щоб вони стали чинником, що мобілізує та консолідує суспільство, для вираження національної самобутності, характеру, звичаїв, традицій українського народу, тобто усвідомлення матеріальних і соціальних аспектів національної ідентичності, з урахуванням яких і мають визначатися пріоритети політики національної безпеки.

На основі аналізу світоглядних, культурологічних, історичних, соціально-економічних, географічних, демографічних особливостей та умов розвитку України можна сформулювати такий перелік фундаментальних складових національних цінностей: релігійність; поліконфесійність; поліетнічність; мультикультурний простір; традиційні сімейні цінності; територіальна цілісність; природні ресурси; природне середовище; науково-освітній потенціал; науково-технічний потенціал; державний суверенітет; культурні надбання народу України; матеріальні надбання народу України, зокрема економічний потенціал; визначальні риси національного характеру, до якого належать працелюбність, толерантність, доброзичливість, миролюбність, самовідданість при захисті Батьківщини, загострене почуття соціальної справедливості, колек-

тивізм, демократизм; схильність зберігати традиції; демократичні інститути як передумова забезпечення рівноправності народів, які населяють Україну, та прогресивно-господарсько-політичного розвитку.

Очевидно, що за способом формування та існування вказані складові національних цінностей можна поділити на об'єктивні та суб'єктивні, індивідуальні та групові, суспільні та державні, довготривалі, фактично "вічні", роль яких, наприклад, виконують пануючі в суспільстві релігійні норми і традиції, та відносно тимчасові, ті, що на певному історичному етапі набувають ознак пріоритетності з огляду на необхідність зосередження зусиль суспільства та держави на їх захисті (наприклад, це можуть бути: економічний суверенітет, територіальна цілісність, традиційні сімейні цінності). Тому вказані питання мають бути предметом подальших широкомасштабних досліджень, без яких неможливо сформувати ефективну систему захисту національних цінностей як один із інструментів вирішення комплексної проблеми забезпечення національної безпеки.

Список використаних джерел

1. Ситник Г. П. Національна безпека України: теорія і практика: монографія / Г. П. Ситник, В. М. Олуйко, М. П. Вавринчук; за заг. ред. Г. П. Ситника. – Хмельницький; Київ: Кондор, 2007. – 616 с.
2. Глобальна та національна безпеки: підручник / авт. кол.: В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянюк; за заг. ред. Г. П. Ситника. – Київ: НАДУ, 2016. – 784 с.
3. Закон України "Про основи національної безпеки України": Верховна Рада України. – від 19.06.2003 № 964-IV.
4. Безпека сталого розвитку України: побудова в умовах глобальних викликів: монографія / за ред. В. О. Ананьїна. – Київ: ІСЗЗІ НТУУ "КПІ", 2009. – 271 с.
5. Сергійчук В. І. Етнічні межі та менталітет українського народу: монографія / В. І. Сергійчук. – Київ: Укр. видав. спілка, 2000. – 430 с.
6. Карлова В.В. Державотворчий потенціал національної самосвідомості: монографія / В.В. Карлова. – Київ: НАДУ, 2012. – 396 с.
7. Карлова В.В. Духовні цінності в структурі національної самосвідомості: українські реалії [Електронний ресурс] / В. В. Карлова. – Режим доступу: academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10kvvsur.pdf.
8. Україна: хронологія розвитку // НАН України. Інститут археології. – Т. 2. – Київ: КРІОН, 2009. – 544 с.
9. Україна: хронологія розвитку / відп. ред. О. Григор'єва, наук. ред. С. Кульчицький. – НАН України. Інститут історії України. – Т. 3. – Київ: КРІОН, 2009. – 696 с.
10. Горобець В. М. Україна: десятиліття "золотого" спокою та доба революційного збурення. 1638–1650. / В. М. Горобець. – Київ: КРІОН, 2012. – 239 с.
11. Україна: хронологія розвитку / ред. кол.: В. А. Смолій, С. В. Кульчицький, В. М. Горобець, О. П. Реєнт, О. В. Русіна, О. В. Юркова. – НАН України. Інститут історії України. – Т. 6. – Київ: КРІОН, 2011. – 832 с.

Стаття надійшла до редакції 28.03.2016.

Ларин С. В. Теоретические аспекты исследования формирования и защиты ценностей Украины

В статье рассмотрены проблемные вопросы исследования формирования и защиты национальных ценностей в сфере национальной безопасности Украины. Обосновано, что национальные ценности являются важной теоретико-методологической проблемой государственного управления. Отмечено, что развитие теории и практики государственного управления в сфере национальной безопасности требует углубленных самостоятельных исследований процессов, которые происходят в Украине, в контексте их ценностного содержания. Ведь формирование активной жизненной позиции личности, направленной на защиту и развитие национальных ценностей, которые, как известно, являются основой для формирования национальных интересов, является стратегическим приоритетом в деятельности органов государственной власти. Однако замечено, что на протяжении лет независимости в Украине политическая элита традиционно уделяет внимание, главным образом, формированию приоритетов стратегии социально-экономического и политического развития сквозь призму тех или иных внешнеполитических предпочтений (ориентаций), которые постоянно менялись под лозунгами "многовекторной политики", что негативно влияет на формирование и защиту национальных ценностей Украины, в частности в сфере национальной безопасности.

Ключевые слова: ценности, национальные ценности, национальные интересы, национальная безопасность, государственное управление, национальная идентичность, украинский народ.

Larin S. Theoretical Aspects of Research Development and Protection of National Values of Ukraine

The social environment, personal needs, cultural and historical traditions, in combination largely determine the attitudes of the person, its valuable orientations, since this position determines a particular orientation in the environment, the attitude of the people, the socio-political system, the installation of the willingness to perform certain actions in a certain way to emotions and the like.

Given this formation of the individual particular ideology, exploration of diverse knowledge, acquiring social and professional skills with the aim of bringing to the active work and social-political activities and the harmonious development of interpersonal relations in the context of ensuring the safety of the individual and society is an urgent task. Therefore, the formation of active life position of a personality aimed at the protection and development of national values which is the basis for the formation of national interests, must be a strategic priority for public authorities. Unfortunately, our analysis suggests that to accomplish this task in Ukraine, the state authorities do not pay enough attention. As a consequence, instead of a thorough public discussion, research of conditions of formation of national values of Ukraine and practical aspects of their further development and protection for a long time scientists rather unsuccessfully focused on the formation of the concept of the national idea, for some reason, not taking into account that the essence of the mentioned ideas is the practical aspects of development and protection of national values, media, Internet and the like, offered unpretentious talk-shows and political discussion "independent" political analysts and experts around the "fried" facts. It got to the point that even at the legislative level has been identification of the concepts of "national values" and "national interests"[3].

The aim of the article is the research of conditions of formation and protection of national values that will contribute to the study of theoretical and methodological grounds of the problem of the protection of national values as a priority direction of state management in the sphere of national security.

As the result of the research [1; 2] we came to the conclusion that despite the fact that Ukraine is at a critical juncture in its historical development even in the basic works dedicated to the strategic priorities of its development, the problem of defining the nature, mechanisms, principles, regularities, and peculiarities of formation of national values as the main prerequisites of ensuring of integrity of society, its stable and progressive development is hardly mentioned. The same can be argued regarding the study of the relationship of national values with national interests and goals. That is, theoretical and methodological issues regarding the formation and protection of national values as one of the key prerequisites for effective public administration in the sphere of national security, integrity of society, its stable and progressive development are unexplored.

The essence of the philosophical problems of formation and protection of national values in a multi-ethnic, multicultural and multi-confessional Ukraine is not a lack of conventional society national idea, and in a vain attempt to find her, focusing it solely on the value of "Western Christian world", the "Orthodox world", the modern interpretation of the values of antiquity. It is also evident that the principles of the market economy and liberal democracy, despite their fundamental importance for the further development of the state, were also not enough to become a factor that mobilizes and consolidates society, for the expression of national identity, character, customs, and traditions of the Ukrainian people, the knowledge of the material and social aspects of national identity which have to decide the priorities of national security policy.

In our opinion, by analyzing ideological, cultural, historical, socio-economic, geographic, demographic features and conditions of development of Ukraine it is possible to formulate the following list of fundamental components of national values: religious; poly-confessional; multicultural; traditional family values; territorial integrity; natural resources; natural environment; scientific and educational potential, scientific and technical potential; state sovereignty; the cultural heritage of the Ukrainian people; the material wealth of the people of Ukraine, in particular economic potential; defining features of the national character which includes hard work, tolerance, kindness, peacefulness, the dedication in the defense of the Motherland, a keen sense of social justice, collectivism, democracy, the tendency to preserve traditions; democratic institutions as a prerequisite of equality of the peoples of Ukraine and progressive socio-political development.

From the above we come to the conclusion that according to the method of formation and existence of these components of national values can be classified as objective and subjective, individual and group, public, long-term, in fact, "eternal", which, for example, perform the dominant religious norms and traditions, and relatively temporary and that a definite historical stage gain characteristics of priority given the need to focus society and the state in their protection (for example, it can be: economic sovereignty, territorial integrity, traditional family values). Therefore, these issues should be the subject of further large-scale studies, without which it is impossible to form an effective system of protection of national values as one of the tools for solving complex problems of national security.

Key words: *values, national values, national interests, national security, public administration, national identity Ukrainian nation.*